

УДК 351.759.5:351.82(477)

Вязмікін Сергій Анатолійович –
заступник начальника Департаменту
захисту економіки Національної
поліції України

ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Розкрито нові підходи до завдань та повноважень
Департаменту захисту економіки Національної поліції України.
Надано пропозиції щодо пріоритетів його діяльності.*

Ключові слова: завдання; Департамент захисту
економіки Національної поліції України; функції; поліція.

Злочини у сфері економіки як відкрито, так і латентно, протистоять суспільству й державі, а протидія їм завжди є складним, проблемним процесом. Протиборство між державою і представниками злочинного світу було звичним явищем у різні історичні періоди. Розквіт злочинності у сфері економіки та її активне наукове вивчення відбулися в 30-ті рр. XX ст., що сприяло створенню відповідних підрозділів і формуванню низки принципів їх діяльності [1, с. 102].

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. було утворено юридичну особу публічного права – Департамент захисту економіки Національної поліції України (ДЗЕ НПУ) як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції з вертикальним підпорядкуванням, на який покладено функції протидії злочинності у сфері економіки [2].

ДЗЕ НПУ є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який, згідно з чинним законодавством, здійснює оперативно-розшукову діяльність.

Структура новоствореного Департаменту передбачає повністю вертикальне підпорядкування та суттєве збільшення

практичної складової. Головна функція Департаменту полягає в безпосередньому проведенні оперативно-розшукових заходів стосовно документування та викриття злочинів в економічній сфері.

Нині всі територіальні підрозділи виведено з підпорядкування начальників головних управлінь Національної поліції та їхніх територіальних підрозділів [3]. Таке рішення було прийнято з огляду на те, що територіальні підрозділи в областях, покликані протидіяти злочинності у сфері економіки й боротись із корупцією, опосередковано залежали від органів місцевої влади у вирішенні соціально-побутових питань, матеріально-технічному забезпеченні, наданні різноманітних послуг на пільгових умовах, використанні родинних зв'язків тощо. Усе це породжувало певні корупційні ризики і не довало змоги повноцінно забезпечити ефективну протидію корупції.

Отже, виникає необхідність висвітлення завдань та повноважень підрозділу захисту економіки Національної поліції України. Свою позицію щодо діяльності підрозділів, які здійснюють протидію злочинам у сфері економіки, висловило чимало науковців, серед яких К. В. Антонов, В. І. Василичук, В. П. Захаров, О. Є. Користін, Д. Й. Никифорчук, М. А. Погорецький, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. Проте на сьогодні у фахових виданнях бракує публікацій щодо завдань і повноважень ДЗЕ НПУ, що зумовлює подальший аналіз.

Метою пропонованої увазі статті є розкриття нових підходів до завдань та повноважень підрозділу захисту економіки Національної поліції України, а також надання пропозицій щодо пріоритету його діяльності.

До компетенції ДЗЕ НПУ віднесено виявлення 86 складів злочинів економічного спрямування в 65 галузях і сферах економіки, основними з яких є запобігання розкраданню державних коштів, викриття злочинів у найбільш уразливих для злочинних посягань галузях економіки, серед яких паливно-енергетичний та агропромисловий комплекси, надрокористування, земельні відносини, зовнішньоекономічна та банківська діяльність, протидія кримінальній і адміністративній корупції, а також боротьба з хабарництвом [4, с. 32].

Для ефективної протидії вищенаведеним правопорушенням на підрозділи захисту економіки покладено такі завдання:

участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері боротьби зі злочинністю, захисту економіки та об'єктів права власності;

виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, зокрема вчинених суспільно небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну й криміногенну ситуацію в окремих регіонах та державі загалом;

боротьба з корупцією й хабарництвом у сферах, які мають стратегічне значення для економіки держави, а також серед посадових осіб органів державної влади та самоврядування;

протидія корупційним правопорушенням і правопорушенням, пов'язаним із корупцією;

установлення причин та умов учинення правопорушень у сфері економіки, а також ужиття заходів щодо їх усунення [3].

Отже, відповідно до покладених завдань оперативні працівники ДЗЕ НПУ виконують такі функції:

1) аналізують стан економічної злочинності, чинники, що її зумовлюють, прогнозують криміногенну ситуацію в соціально-економічній сфері держави та окремих її регіонах, розробляють і вносять пропозиції керівництву Національної поліції України щодо організації діяльності підрозділів захисту економіки;

2) взаємодіють зі структурними підрозділами Національної поліції України, іншими органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, зокрема громадськими, а також із правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними організаціями щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю;

3) аналізують ефективність використання сил, засобів та оперативно-пошукових обліків у боротьбі зі злочинністю, визначають основні напрями й тактику оперативно-розшукової діяльності, пов'язаної з виявленням злочинів у сфері економіки, надають пропозиції керівництву Національної поліції України щодо підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності;

4) уживають заходи з протидії злочинам в органах державної влади, проти власності, у сфері інтелектуальної власності, а також злочинним діянням, пов'язаним із фальшивомонетництвом, організовують процес забезпечення відшкодування завданих зазначеними злочинами збитків;

5) протидіють кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності, земельних відносин, використання державного майна, запобігання незаконному використанню надр та інших природних ресурсів, а також легалізації (відмиванню) доходів, одержаних незаконним шляхом;

6) уживають заходи щодо захисту бюджетних коштів від злочинних посягань, забезпечують правомірність цільового використання бюджетних коштів та застосування процедур закупівлі товарів, робіт і послуг;

7) реалізують заходи, спрямовані на встановлення майна та матеріальних цінностей, здобутих злочинним шляхом, щодо яких судом може бути прийнято рішення про стягнення їх для відшкодування завданих злочинами збитків чи виконання додаткової міри покарання, а саме – конфіскації майна;

8) організовують підготовку матеріалів до засідань та оперативних нарад керівництва Національної поліції України з актуальних питань боротьби зі злочинністю у сфері економіки;

9) розробляють і реалізують програми, комплексні та цільові оперативно-профілактичні операції, а також інші заходи, спрямовані на активізацію протидії злочинності за визначеними пріоритетними напрямками;

10) організовують перегляд нормативно-правових актів щодо питань боротьби зі злочинністю у сфері економіки з метою адаптувати їх до чинного законодавства, здійснюють підготовку проектів, забезпечують дотримання встановленого законодавством порядку подання нормативно-правових актів Національної поліції України на державну реєстрацію, а також ведення їх систематизованого обліку;

11) беруть участь у розробленні спільно зі структурними підрозділами Національної поліції України та іншими правоохоронними органами проектів міжнародних договорів

України у сфері боротьби з економічною злочинністю та забезпечують їх виконання [5];

12) беруть участь у наукових дослідженнях і розробленні за їх результатами державних програм боротьби зі злочинністю, а також у підготовці інформаційно-аналітичних, методичних матеріалів щодо стану та підвищення ефективності протидії злочинам у сфері економіки;

13) у встановленому порядку беруть участь у розгляді депутатських запитів і звернень народних депутатів України, громадян, підприємств, установ, організацій, вивчають публікації і повідомлення в засобах масової інформації з питань, що належать до компетенції Департаменту;

14) здійснюють контроль за дотриманням працівниками ДЗЕ НПУ порядку приймання та реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та іншої інформації;

15) організовують діловодство, зокрема за матеріалами негласних заходів оперативно-розшукової діяльності, здійснюють контроль за дотриманням правил роботи з шифротелеграмами, створюють необхідні умови для забезпечення режиму секретності;

16) взаємодіють з органами досудового розслідування, підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також із науково-дослідними установами системи Національної поліції України під час здійснення оперативно-службової діяльності, зокрема за конкретними злочинами [6, с. 103];

17) надають відповідним структурним підрозділам Національної поліції України пропозиції щодо створення та вдосконалення наявних автоматизованих інформаційних систем, забезпечують своєчасне поповнення та належне використання оперативно-пошукових обліків;

18) уживають заходи щодо забезпечення відбору, розстановки та професійної підготовки працівників Департаменту, створення резерву кадрів для висування кандидатами на посади, організації їхньої професійної підготовки та підвищення кваліфікації;

19) співпрацюють із засобами масової інформації з питань інформування громадськості про діяльність Департаменту шляхом

проведення прес-конференцій, брифінгів, Інтернет-конференцій, прямих телефонних ліній, розміщення статей, інтерв'ю, коментарів, підготовки теле- і радіопередач, виготовлення та розповсюдження інформаційно-презентаційної продукції;

20) використовують кошти державного бюджету для проведення оперативно-розшукових заходів у межах видатків, затверджених у кошторисі на вищезазначені цілі;

21) сприяють забезпеченню правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості.

Згідно з вимогами нормативно-правових актів, для реалізації завдань із протидії злочинам у сфері економіки працівники Департаменту мають право:

1) здійснювати оперативно-розшукову діяльність, спрямовану на виявлення та припинення злочинів у сфері економіки, комплексне використання джерел оперативної інформації, можливостей оперативних підрозділів та застосування оперативно-технічних засобів під час проведення оперативно-розшукових заходів, а також контролювати використання коштів, призначених для проведення цієї роботи;

2) здійснювати оперативно-технічні заходи за оперативно-розшуковими справами, що перебувають у їх провадженні;

3) складати адміністративні протоколи про виявлені факти порушення антикорупційного законодавства та направляти їх до судових органів у встановленому законом порядку;

4) у визначеному порядку запитувати й отримувати від посадових осіб органів державної влади документи, довідкові та інші матеріали (у письмовій або усній формі), необхідні для прийняття рішень щодо забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з економічною злочинністю;

5) користуватися в установленому законодавством порядку базами даних Національної поліції України, МВС та інших державних органів із питань, що належать до компетенції Департаменту.

Отже, ДЗЕ НПУ є юридичною особою, що має відповідні повноваження. Пріоритетними напрямками діяльності підрозділу можна вважати такі:

протидія кримінальній частині корупційних проявів серед посадових осіб органів виконавчої влади, службовців, наділених контролюючими, регуляторними та дозвільними повноваженнями;

протидія розкраданню коштів державного та місцевих бюджетів, субсидій, субвенцій і дотацій;

захист державних цільових програм та програм, що виконуються під гарантіями Уряду України;

виявлення та припинення правопорушень у сфері державних закупівель, вжиття заходів щодо їх попередження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василичук В. І. Запобігання та розкриття злочинів підрозділами Державної служби боротьби з економічною злочинністю / В. І. Василичук // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2004. – № 4. – С. 102–110.

2. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовт. 2015 р. № 830. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd>. – Назва з екрана.

3. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України [Електронний ресурс] : наказ Голови Національної поліції України від 7 листоп. 2015 р. № 81. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/>. – Назва з екрана.

4. Василичук В. І. Протидія оперативними підрозділами МВС України фінансуванню сепаратизму : метод. рек. / Василичук В. І., Буряк М. В., Купранець І. М. та ін. – Київ : Кандиба Т. П., 2015. – 98 с.

5. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/257729>. – Назва з екрана.

6. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / [Моїсєєв Є. М., Джу́жа О. М., Никифорчук Д. Й. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джу́жі. – Київ : Правова єдність, 2009. – 310 с.